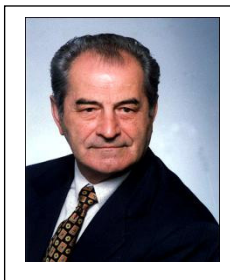

VEDECKO-ODBORNÝ MESAČNÍK O EKONOMICE A POLITICE

Úvodne slovo

Čas zlomov a perspektívy

Doznievajúci rok 2014 priniesol do našej ekonomiky a spoločnosti veľa tušených a napriek tomu prekvapujúcich nás zmien. V medzinárodných vzťahoch najmä pozitívne vnímané, no slabnúce obdobie želanej multipolarity sveta

a v druhej polovici roka už jednoznačné prejavy návratu k bipolarite: Východ – Západ. Lakonicky: Spojené štáty americké s pridruženou Európskou úniou verzus Ruská federácia. S päťmiliarddolarovou majdanovou injekciou na juhovýchode krvácajúcou Ukrajinou. Nádejnou perspektívou v tomto neistom položení a celý svet i nás zasahujúcou drámou je, že OSN i G 20, a s dôverou vnímaný rímsky pápež František, vyzývajú a zasahujú tak, že je nádej, aby nielen na Ukrajine prestali rinčať zbrane a vybuchovať všakové kokteily. S nádejou aj do prichádzajúceho roka sledujeme závery rokovaní a dohôd o mierovom riešení aj tých najostrejších sporov v triangli USA-EÚ: Rusko a na všetkých kontinentoch.

Slovensko v roku 2014 výrazne poznačili voľby prezidenta Slovenskej republiky v roku. V prvom kole víťazného premiéra Róberta Fica predstihol prekvapivo menej známy Andrej Kiska z podnikateľských kruhov. Treba len veriť a napomáhať tomu, aby nesporná polarizácia dvoch vrcholových centier moci nevedla k škodlivej rivalite s účasťou zahraničných síl aj v celej našej spoločnosti. Vo voľbách do orgánov samosprávy obcí došlo k niekoľkým výraznejším a dosť prekvapivým zmenám s nástupom nezávislých kandidátov. Najmä v Bratislave a v Prešove. A zrelativizovalo sa označenie „nezávislý“ kandidát. V mnohých prípadoch sa poníma s otáznikmi, no zatiaľ zhovievavo

Pôsobnosť našej Slovenskej ekonomickej spoločnosti – Nezávislého združenia ekonómov Slovenska pokračovala - okrem tradičných konzultácií ku kľúčovým ekonomickým, spoločenským a otázkam a problémom v medzinárodných vzťahoch - v aktívnej publikačnej činnosti. Členovia Rady SES_NEZES Ing. Ondrej Barič, PhD, doc. Ing. Martin Grešš , PhD., doc. Ing. Hrivík, CSc., Ing. Ladislav Lysák, DrSc., Dr. Jozef Mižák, doc. PhDr. Pawera, PhD., Ing. František Vojtech, PhD. Bc. Jozef Zelinka vyjadrovali odborné a spoločenské postoje v pravidelných príspevkoch do časopisu SILOČIARY v učebniciach a skriptách Ekonomickej univerzity v Bratislave, UMB v Banskej Bystrici, Fakulty sociálnych vied v Trnave; v domácich a zahraničných vedeckých a odborných časopisoch. Široká verejnosť bola oboznamovaná o postojoch SES-NEZES aj v Slovenských národných novinách, Literárnom

tyždenníku, verejných vyhláseniach pre vládne inštitúcie aj prostredníctvom internetu..

V rámci projektu *Hlavné smery rozvoja agrosektoru a rurálnej politiky* SES-NEZES nadviazala na skúmanie danej problematiky v predchádzajúcich rokoch. Vyústením je vydanie rovnomennej publikácie v súčinnosti s významnými odborníkmi a predstaviteľmi agrosektoru. A zorganizovanie kolokvia začiatkom budúceho roka. Koncentráciou pozornosti na túto problematiku nadväzujeme na aktivity NEZES v 90. rokoch. A nachádzame pochopenie a podporu odborníkov v snahe o nutné zvýšenie pozornosti a hlavne prostriedkov na rovnocenné postavenie slovenských poľnohospodárov s 15-kou prioritovaných členov EÚ. Z výsledkov práce je zrejmé, že cieľná podpora tohto sektoru môže prispieť k z výšeni zamestnanosti na našom vidieku, zvýšeniu sebastačnosti v o výrobe agroproduktov z terajších 64 % na 80 percent v roku 2020.

Naše združenie v súlade so základným zameraním aktívne pôsobí v súčinnosti s ďalšími mimovládnyimi organizáciami pri sledovaní vývoja slovenskej ekonomiky a spoločnosti a upozorňovaní na nežiaduce tendre a potrebné opatrenie zo strany vládnych a verejnoprávnych inštitúcií. Jedným z príkladov je systematické upozorňovanie na porušovanie platných dohôd a legislatívnych noriem používaním symbolov dávno neexistujúceho štátneho útvaru ČSR, Č-SR či ČSFR. V príkrom rozpore so záujmami Slovenska je návrat niektorých osôb, skupín používaním názvu Československá/ý. Napr. súťaž s medializáciou širokého aj zahraničného rozsahu *Czechoslovak TopModel 2014*. Doteraz sme neregistrovali dôrazný zásah kompetentných inštitúcií a ich predstaviteľov voči takýmto postupom. Preto sme iniciovali Vyhlásenie slovenských mimovládnych organizácií o neprípustnom používaní symbolov neexistujúceho štátu V prvých decembrových dňoch toto vyhlásenie je už vyhlásením takmer tridsiatky členov a sympatizantov štyroch mimovládnych organizácií (MMVO).

Za mimoriadne škodlivé pokladá SES-NEZES stupňujúce sa snahy z českej strany, vrátane ústredných osobností a inštitúcií o návrat k používaniu obchodnej značky *Made in Czechoslovakia*. Na túto *nebezpečnú minú pod slovenskú samostatnosť a suverenitu aj v medzinárodných vzťahoch* sme v NEZES upozorňovali od prvých mesiacov našej existencie. Ako vývoj ukázal, ani protesty ďalších slovenských mimovládnych organizácií a ani politické strany nedokázali tieto ambície čechoslovakistov i z domáceho prostredia eliminovať. Treba konať kým bude neskoro! Sme presvedčení, aktivity poslancov a vlády SR v zastavení týchto ekonomicky i morálne Slovákom a Slovensku poškodzujúcich tendencií môžu rátať s plnou podporou proslovenských organizácií a širokej verejnosti.

Do Nového roka 2015 budeme vstupovať v náročných podmienkach na domácej pôde aj v

medzinárodných vzťahoch, Ale taký je život a je nemálo národov (Kurdiv, Palestíncov a mnoho ďalších na africkom kontinente), pre ktoré je naše postavenie a perspektívy iba vzdialeným snom. My máme solídne ľudské i materiálo-technické a ďalšie zdroje a pri zachovaní mieru dobré predpoklady na postup medzi progresívne a úspešné národy Európy.

Naším čitateľom a sympatizantom SES-NEZES aj ich blízkym a všetkým ľuďom dobrej vôle želáme príjemné prežitie Vianočných sviatkov a úspešný celý rok 2015.

Ing. Ladislav Lysák, DrSc.

Ekonomický komentár

Slovensko nedostatočne využíva zdroje pre hospodársky rast a zamestnanosť.

Vláda schválila uznesením č. 227/2013 z 15.5. 2013 materiál „Opatrenia v hospodárskej politike na podporu hospodárskeho rastu“ Prijaté opatrenia z hľadiska dosiaľ prijímaných podobných strategických materiálov nie sú ničím novým. Žiaden z materiálov, ktoré prijímali vlády SR v tejto

oblasti za cca posledných 10 rokov však nebol v zásade naplnený. Dalo sa preto predpokladať, že aj tento skončí podobne. Súčasnosť tomu dáva za pravdu.

Nepôjde ďalej o hodnotenie opatrení v materiály ako celku, len jeho hlavnej podstaty. Finančné zdroje na krytie opatrení na podporu hospodárskeho rastu v materiály sú však podľa ministra hospodárstva predkladateľa materiálu relatívne obmedzené. "Zdrojová časť na tieto opatrenia bola relatívne obmedzená, to znamená, že sme mohli počítať len s prostriedkami štrukturálnych fondov EÚ". Tie tvorili až cca 65% celkových zdrojov. *Vláda v materiáli preto hovorí najmä o tom, že treba zlepšiť čerpanie eurofondov. Dala tomu vysokú prioritu.*

Veľmi podstatnú myšlienku pri vypracovaní a schvaľovaní materiálu vyslovil šéf rezortu práce Ján Richter. Balík opatrení víta, nakoľko jeho ministerstvo plánuje vypracovať stratégiu politiky zamestnanosti, ktorá s navrhovanými opatreniami súvisí taktiež v strednodobom horizonte. *"Robiť stratégiu zamestnanosti bez stratégie hospodárskej politiky nie je možné,"* povedal po rokovaní Rady solidarity a rozvoja Richter.

Jedným z bodov prijatého uznesenia k materiálu bolo aj: „vypracovať návrh Stratégie hospodárskej politiky do roku 2016 v spolupráci s Ministerstvom financií SR a aktívnej účasti sociálnych partnerov a Rady solidarity a rozvoja SR“.

Zámerom stratégie mala byť synergická implementácia politik pre podporu a využívanie potenciálne silných oblastí a konkurenčných výhod Slovenska a koreláciou politik týkajúcich sa hospodárstva a rozvoja vidieka, vedy a výskumu, ľudských zdrojov, dopravy a životného prostredia. Cieľom, zvýšiť potenciál rastu slovenského hospodárstva vo všetkých regiónoch a zároveň zabezpečiť komplementaritu medzi nosnými prioritami tak na celoštátnej, ako aj na regionálnej úrovni.

Slovenská republika síce patrí v rámci Európskej únie k najrýchlejšie rastúcim ekonomikám, ale dôvodom nutnosti štrukturálnych zmien je skutočnosť, že konkurenčná výhoda bola primárne postavená na (oproti priemeru EÚ) nižšom daňovom zaťažení, nižšej cene práce a relatívne vysokej podpore priamych zahraničných investícií. Po úspešnej konsolidácii v uplynulých rokoch je zamestnanosť jednou z hlavných tém hospodárskej politiky najmä z dôvodu, že trh práce patrí dlhodobo medzi hlavné výzvy slovenskej ekonomiky a zároveň neustálej potreby kvalitnej pracovnej sily zodpovedajúcej potrebám trhu práce.

Prienik hospodárskej politiky v jednotlivých oblastiach smerujúci k udržateľnej konkurencieschopnosti, tvorbe pracovných miest a hospodárskemu rastu je zároveň v priamej korelácii s jednotlivými strategickými dokumentmi príslušných rezortov.

Cieľom návrhu Stratégie... ma byť poukázať na silné a slabé stránky v prostredí slovenského hospodárstva a stanoviť princípy jeho ďalšieho rozvoja pre zabezpečenie dlhodobého rastu, zamestnanosti a konkurencieschopnosti.

Dosiaľ tento bod uznesenia, vypracovanie návrhu Stratégie hospodárskej politiky nebol urobený. Tato skutočnosť má negatívne ohlasy aj medzi slovenskou odbornou verejnosťou. Napr. Mihók, predseda obchodnej a priemyselnej komory konštatuje, že na Slovensku chýba už dlhodobo stratégia hospodárskeho rozvoja. Podľa neho by mal vzniknúť nadrezortný útvar, ktorý by prepájal jednotlivé politiky. "Parlament aj vláda schvaľujú rôzne dielčie materiály, ale politiky sú neprepojené a po schválení jednej koncepcnej politiky sa vytvárajú problémy v inej oblasti. Táto koordinácia nám tu výrazne chýba,"

Teraz k hlavnému problému a to otázke finančných zdrojov, ktoré limitujú úspešnosť akýchkoľvek hospodárskych opatrení. Podľa zverejnených údajov z Ministerstva financií SR sme k 31.12.2014 vyčerpali eurofondy na rok 2014 z plánu 3 173 198 tis € len 1 257 505 tis €, čo je len mizivých 39,6%. Tu treba poznamenať, že neplnenie je každý rok počas celého programového obdobia. Podpriemerne z hľadiska štruktúry sa využívajú eurofondy vo vedomostnej ekonomike, vzdelávaní, inováciách, veda a výskum. Takto sa určite stanovené priority nenaplnia, keď sa jedná hlavne o predposledný rok možnosti využitia fondov z programového obdobia 2007-2013. Ich dočerpanie v zmysle stanoveného pravidla EÚ n+2 je

možné do konca roka 2015. Z celkového balíka 11,7 mld. € na programové obdobie nám pre posledný rok zostáva využiť 3 272 393 tis €.

„Sme si istí, že peniaze sa vyčerpať nepodari“ konštatujú niektoré firmy, profesijne sa zaoberajúce problematikou eurofondov. „Obávam sa, že to bude oveľa viac ako miliarda. Miliarda by totiž predstavovala nedočerpanie len menej ako 10 percent rozpočtu, čo nedosahujú ani najlepšie krajiny,“ uviedol Miroslav Lopata, konateľ Premier Consulting.

„Za predpokladu že Slovensko bude mať možnosť čerpať prostriedky do konca roka 2015 tak, ako je to teraz nastavené, a zásadne sa nezlepší tempo čerpania, existuje reálne riziko, že sa nepodari vyčerpať stovky miliónov eur z druhého obdobia,“ povedal predseda Rady pre rozpočtovú zodpovednosť Ivan Šramko.

Danú situáciu z hľadiska času možno teda charakterizovať, že je už skôr neskoro, ako najvyšší čas urobiť zásadný obrat pre dobehnutie zaostávania a odstránenia výrazných nedostatkov, ktoré sprevádzajú čerpanie eurofondov. Doterajšie vlády, čo je paradox – zámerne brzdili využívanie eurofondov – v záujme znižovania deficitu verejných financií. Čerpanie eurofondov nie je totiž možné bez spolufinancovania zo štátneho rozpočtu. Ak sa na spolufinancovaní zo štátneho rozpočtu zámerne „ušetrí“, potom prirodzene dochádza celkovo k nízkemu čerpaniu štrukturálnych fondov, teda Slovensko tieto prostriedky hlavne na vzdelanie, inovácie, vedu a výskum z eurofondov nevyužije a perspektívne nepodporí tak dostatočne hospodársky rast.

K uvedenému možno na záver dodať, že na Slovensku ani rozvoj vedomostnej ekonomiky ani riešenie zamestnanosti a už vôbec nie čerpanie eurofondov nemá prioritný koncepčný charakter. Keď k tomu pridáme dlhodobý fakt, že nemáme stratégiu hospodárskej politiky, tak je veľmi pravdepodobné, že tieto skutočnosti spôsobia, že sa nesplní zámer mať na Slovensku z hľadiska verejných financií vyrovnaný rozpočet v roku 2017.

Ing. Ondrej Barič, PhD.

Medzinárodné politické vzťahy

Významný odkaz rokovaní G 20 v Brisbane

Vývoj svetovej ekonomiky a medzinárodných vzťahov potvrdzuje i nami v SILOČIARACH prezentovaný poznatok, že už nie G 7/8, ale G 20 je spôsobilá prijímať a presadiť globálne účinné opatrenia na riešenie kľúčových problémov vo svetovej ekonomike a spoločenstve. Dôkazom toho je fakt, že medzinárodná organizácia *G-20 sa opätovne ujala kľúčovej úlohy – dohodnúť sa na najvyššej úrovni na smeroch a prostriedkoch účinnej vitalizácie svetovej ekonomiky.* V čase, keď sa aj v kríze najviac postihnutých štátoch

rysuje oživenie a vyššie tempá jej rastu po doznievajúcej globálnej kríze ekonomickej a v jej dôsledku i sociálnej krízy. Negatívne v tomto čase vysokej nezamestnanosti, priepastných rozdielov v príjmoch jednotlivcov, sociálnych skupín a ďalších problémov až po spochybňovanie trvalých hodnôt ako je rodina - základ ľudského spoločenstva a zradná glorifikácia menšín a ich práv, vedie k neistote a chaosu v celej spoločnosti.

Pred brisbanským summitom G 20 -16. a 17. novembra 2014 - k tomu prispelo vyostrenie ukrajinsko-ruských vzťahov. Sankcie, ktoré Spojené štáty americké a Európska únia za tento vývoj uvalili na Ruskú federáciu, poškodzujú nielen ruskú ekonomiku, ale negatívne dopadajú aj na ekonomiku svetovú. Prezident Ruskej federácie Vladimir Putin pred summitom v Austrálii v rozhovore pre štátnu agentúru *Itar-Tass* konštatoval, že otvoriť otázku sankcií voči RF na summite G20 je zbytočné, ale ak sa ho na ne novinári spýtajú, vyjadri sa k nim. Zo svojej pozície pokladá sankcie zo strany USA za nelegálne, v rozpore s princípmi Svetovej obchodnej organizácie (WTO), ktorú aj USA pomáhali založiť a poškodzujú nielen Rusko, ale aj viaceré ďalšie štáty (vrátane SR) a svetový obchod.

Pripomeňme si, že rokovaní v Brisbane sa zúčastnili, okrem predstaviteľov 19 členských štátov a Európskej únie (G 20), *hostia summitu* : Mauretánia, Burma, Nový Zéland, Singapur a Španielsko a z *medzinárodných organizácií*: OSN, Rada finančnej stability, Medzinárodná organizácia práce –ILO, Medzinárodný menový fond – MMF, ECOSOC, Svetovej banka, a Svetovej obchodnej organizácie.

Hostiteľská Austrália, predsedajúca rokovaniam G 20 v meste Brisbane, vybrala pre novembrový summit tri základné ciele:

- podporu zvyšovaniu zamestnanosti,
- formovanie stabilného rozvoja ekonomiky a
- posilňovanie globálnych inštitúcií.

Tieto tri ciele boli smerované k jedinečnej príležitosti rekonštrukcie globálneho ekonomického rastu, predovšetkým schválením 2 % tempa rastu cestami a nástrojmi, ktoré budú predmetom brisbanských rokovaní a vyústia do *Brisbanského akčného plánu*.

Viacerí lídri G 20 a ďalší účastníci rokovaní, najmä z akademickej a výskumnej sféry upozorňovali na naliehavosť koncentrácie pozornosti účastníkov summitu na riešenie ďalších globálnych problémov, ako je implementácia a rekonštrukcia infraštruktúry klimatickej zmeny, zabránenie šíreniu epidémie smrteľnej eboly a prevenciu voči ďalším možným epidémiám v budúcnosti, problémom daňových únikov/daňové raje, ukrajinskej krízy a hrozbe konfliktov súvisiacich s formovaním islamského štátu –ISIS – Irak a Levanta.

Mimovládne organizácie vyzývali pred summitom lídrov G20, aby v rámci rokovaní o zabezpečení ekonomického boli riešené otázky sociálnej spravodlivosti, zníženia priepastných rozdielov v príjmoch a tým zlepšenia situácie chudobných a hladujúcich. Tých je aj

v súčasnosti, podľa štatistík OECD a FAO, vyše 900 miliónov. Takže miléniové ciele sa nedostatočne plnia. Aj v roku 2020 sa počet hladujúcich vo svete predpokladá na úrovni vyše 660 miliónov, to je dvojnásobok počtu, ktorý bol prijatý OSN v r. 2000.

V brisbanských rokovaníach G 20 prevažou vystúpení lídrov bola smerovaná na *zvýšenie tempa rastu globálnej ekonomiky ako predpokladu tvorby nových pracovných miest*. To vyžaduje podporu globálnej obchodnej výmeny a rozsiahlejšie investície.

K najvýznamnejším opatreniam parí dohoda *o prijatí účinnejších opatrení voči daňovým únikom a adekvátnu reguláciu finančných trhov*. Mohlo by to konečne viesť k obmedzeniu mnohomiliardových únikov jednotlivých zbohatlíkov i oligarchických skupín bez ohľadu na štátnu, či národnú príslušnosť v daňových rajoch. Bude to však beh na ešte dlhé trate. Lebo ich finančné bohatstvo a vplyv na štátne inštitúcie i medzinárodné organizácie je, bez masového odporu a ochoty ich samotných, veľmi ťažko prekonateľný.

Výrečný pohľad na hlavy štátov G 20 v záverečný deň summitu 2014 v Austrálii

V súvislostiach s problémom ukrajinsko-ruských vzťahov veľkú pozornosť účastníkov summitu G 20 a médií celého sveta pútala účasť prezidenta Ruskej federácie Vladimíra Putina na tomto podujatí. Významná agentúra Reuters aj ďalšie zdroje odhadovali jeho predčasný odchod z podujatia. Napriek zdržanlivému prijatiu a kritike postupu RF vo vzťahoch k Ukrajine i obavami západných kruhov z ďalšieho vývoja v tomto konflikte, V. Putin konštatoval, že vidí slušnú šancu na vyriešenie konfliktu na Ukrajine. Uvalenie hospodárskej blokády na východoukrajinské regióny pokladá za veľmi chybné! Všeobecnú pozornosť vyzvalo, keď za náročných podmienok V. Putin rokovoval nezvyčajných *šesť hodín* s nemeckou kancelárkou A. Merkelovou. Malo ísť o dohodu o neútočení v prípade vstupu NATO do ukrajinsko-ruského konfliktu.

Premiér Austrálie Tony Abbott v závere o. i. konštatoval, že G 20 v tomto roku dosiahla reálne, praktické výsledky a stanovila náročné, obsažné idey na ich dosiahnutie.

V súvislosti so závermi summitu medzinárodnej organizácie G 20 je účelné uvedomiť si, že oficiálne závery predstaviteľov jednotlivých štátov aj celej G 20 budú limitované postojmi a záujmami najvplyvnejších

jej členov. Za EÚ je to predovšetkým Nemecko. Tu je účelné sledovať stanoviská kľúčových osobností Nemecka i ďalších európskych veľmocí, ktoré sa dotýkajú priamo i nepriamo záujmov Slovenska. K takým sa radí Gregor Gysi, predseda ľavicovej skupiny frakcie v Spolkovom sneme, ktorý v závere svojho prejavu v nemeckom Bundestagu 28.8.2014 uviedol, že spolu s pádom strategickú rovnováhu, ostrakizácie Ruska vznikne nová os "darebáckych štátov". Upozornil, že *Ruské technológie a podpora sa dostanú minimálne do Iránu. Spolu s vývojom iránskej atómovej bomby a raketovej techniky, bude aj Saudská Arábia pracovať na vytvorení vlastného jadrového potenciálu a s veľkou pravdepodobnosťou aj Turecko. Jadrová hegemonia Izraela na Blízkom východe skončí a to môže byť veľkým lákadlom pre islamské krajiny...* Napriek tomu Gysi predpokladá: *Ešte je čas vrátiť sa z nastúpenej cesty. Spojené štáty a spojenci USA by mali akceptovať opäť vytvorený multipolárny svet a nesnažiť sa za každú cenu presadiť "Pax Americana". V prípade Ukrajiny sa vrátiť k rokovacím stolom a spolu s Ruskom pragmaticky dohodnúť pravidlá koexistencie. V opačnom prípade totiž nemusí byť výsledkom nielen Pax, ale spolu s okolitým svetom ani Americana...*

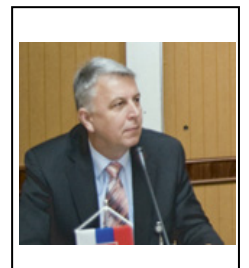
Tieto racionálne prístupy plne korešpondujú s programovými závermi summitu G 20 v Brisbane, ktoré si zasluhujú všestrannú podporu. A v tom zmysle by mali byť brané do úvahy v smerovaní našej zahraničnej politiky a v jednotných postupoch prezidenta i vlády SR v presadzovaní záujmov Slovenskej republiky v medzinárodných vzťahoch.

Ing. Ladislav Lysák, DrSc.

Medzinárodné ekonomické vzťahy

Nový integračný a geopolitický fenomén: Eurázijská ekonomická únia

Dňa 01. januára 2015 vstúpila do platnosti **Zmluva o Eurázijskej ekonomickej únii**, ktorú 29. mája 2014 podpísali v Astane prezidenti Bieloruska, Kazachstanu a Ruskej federácie (*plné znenie pozri: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_law_163855/*).

Zrodil sa *tak nový integračný, ekonomický a geopolitický fenomén (!): Eurázijská ekonomická únia (Евразийский экономический союз - The Eurasian Economic Union) - EEÚ*. Teda nová a autoritatívna medzinárodná organizácia regionálnej ekonomickej integrácie, majúca medzinárodnú právnu subjektivitu, ktorá mení a zmení svet.

K zakladajúcej trojici sa dňa 02. januára 2015 pripojilo Arménsko, takže *EEÚ* dnes tvoria **štyri post sovietske krajiny**, ktoré v máji 2015 doplní ešte Kirgizsko, samozrejme ak Biškek splní všetky podmienky vstupu a parlamenty, už členských krajín *EEÚ*, sa kladne postavia k ratifikačnému procesu. Stále aktuálna je aj informácia, že koncom roku 2015 sa začnú rozhovory o možnom vstupe do *EEÚ* Tadžikistanu.

Projekt *EEÚ* nevznikol náhodne a na prázdnom mieste. S prvým podobným návrhom, teda s konceptom „Eurázijskej únie“, prišiel prezident Kazachstanu Nursultan Abiševič Nazarbajev už v roku 1994 (*len tri roky po tom, čo prestal existovať Sovietsky zväz*). Vo svojej známej prednáške na pôde prestížnej Moskovskej univerzity Michaila Vasilieviča Lomonosova (*Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова -MGU*) načrtoval, ako by sa mali formovať predovšetkým ekonomicko-integračné väzby v eurázijskej časti sveta a využil svoju osobnú pasionaritu, opierajú sa pritom o modernizované učenie Leva Nikolajeviča Gumil'ova. Ten upozornil a dokázal, že v určitých dejinných úsekoch dochádza k náhlym energetickým erupciám nových spoločensko-kultúrnych formácií, ktoré pod vplyvom medzietnických a medzikultúrnych kontaktov získavajú povahu mocnosti. Ako sa raz vyjadril Otto von Bismarck: „...neexistuje počínanie, za ktoré by nebol nikto zodpovedný...“ No a za počínanie v eurázijskom priestore sa cítia byť zodpovednými, práve tí, ktorí vznik projektu *EEÚ* iniciovali a dotiahli do finále.

Tento koncept eurázijskej integrácie hneď získal podporu aj v samotnom Rusku s predpokladom, že pôjde o reálny nástroj eurázijskej integrácie v post sovietskom priestore a čase, ktorý bude - a ako ukazuje rok 2015 - **na dlhé roky predurčovať strategický smer rozvoja tohto civilizačno-náboženského okruhu**.

Po tejto vízii z roku 1994 sa myšlienky začali zhmotňovať v októbri 2000, keď došlo k dohode a prezidenti Bieloruska, Kazachstanu, Kirgizska, Tadžikistanu a Ruskej federácie kývli a dali súhlas k budúcemu vzniku medzinárodnej organizácie: **Eurázijské ekonomické spoločenstvo** - EurAzEs (*Евразийское экономическое сообщество (ЕвразЭС) Eurasian Economic Community*).

V *Zmluve* bola založená koncepcia tesnej a efektívnej obchodno-ekonomickej spolupráce na dosiahnutie cieľov, ktoré sú fixované v *Zmluve o colnej únii* a v *Zmluve o jednotnom ekonomickom priestore*. V decembri 2003 získalo Eurázijské ekonomické spoločenstvo štatút pozorovateľa pri VZ OSN.

Cieľom jeho činnosti bolo formulovanie jednotnej zahranično-ekonomickej politiky, tarifov, cien a ostatných inštrumentov vplývajúcich na jednotný trh. Zvyšovanie obchodného obratu medzi členskými

krajinami, integrácia vo finančnej sfére a unifikácia colných a daňových právnych predpisov.

Vyvrcholením prípravných prác na uvedenie do života *EEÚ* bol summit EurAzEs 10.10.2014 v Minsku, kde sa rozhodlo u formálnom ukončení činnosti EurAzEs-u, s tým, že vákuum od 01.01.2015 zaplní práve *EEÚ*.

Prvým „novým“ členom *EEÚ* sa stalo Arménsko. Preto sa aj po dni fungovania novej štruktúry menil pomer príjmu z colných poplatkov od dovozu tovaru na územie *EEÚ*. Prerozdelenie je nasledujúce: 1,13% Arménsko, 4,65% (pôvodne 4,7%) Bielorusko, 7,25% Kazachstan (7,3%) a Ruská federácia 86,97% (88%). Prítom arménsky biznis hlási - „...otvorili s nám neohraničené možnosti (ak zoberieme do úvahy rozmery ekonomík)...“

Na Slovensku sú mnohí, ktorí sú ihneď pripravení porovnávať, resp. hodnotiť projekt *EEÚ* s *Európskou úniou*. Nie je tomu však ani náznakom.

Ak je *EÚ* úniou predovšetkým stredne-veľkých a malých krajín (*Slovensko nevynímajúc*) rôzneho historického pozadia, náboženského profilu a občianskej štruktúry, tak naopak *EEÚ* je, a to treba vedieť, menej vybalansovaná. Rusko je (*vo všetkých parametroch*) dominantné (cca 86% zo spoločného HDP, resp. 84% populácie, pričom Kazachstan má pomer 8% a 10%..., v prípade ostatných dvoch subjektov je to ešte menej). Ak však bude *EEÚ* fungovať podľa projektu, tak je potom **ekonomicky demokratickejšou** štruktúrou, než realita *EÚ*!

Nezabúdajme, že v rámci *EEÚ* sa integrujú krajiny, ktoré majú v zásade unifikované technické, sanitárne a iné normy, kde sa občan ktoréhokoľvek štátu nemusí znervózňovať jazykovým problémom, kde sú bežné historické rodinné väzby a kde nie je problém súžitia civilizácií, kultúr a náboženstiev. To je presne to, čo v rámci *EÚ* zatiaľ chýba, či hmatateľne absentuje.

Podľa euroatlantických ideológov je členstvo v *EÚ* atraktívne z dôvodu, že sa jedná o demokratické spoločenstvo, ktoré vraj rešpektuje právny štát. Tá istá skupina propagandistov, nehladiac na to, že sa nachádzajú v slepej uličke bezbrehého liberalizmu, v opozite tvrdí, že *EEÚ* je konštruovaná na jednostrannom ekonomickom a politickom nátlaku z Moskvy.

To že *EEÚ* je vlastne len prirodzenou reakciou na nepremyslené kroky Bruselu a zmeny v Ázii a v Južnej Amerike, či nárast vplyvu neformálneho združenia BRICS, tiež ako prirodzený pohyb, pretože svet nie je v statickom spánku - to málokto v Európe rád počúva. Prečo asi? Vyhovuje im jednostranný statický svet? Veď rozloha heterogénnej *EÚ* je 4.271,6 tis. km² a ľudsky homogénnej *EEÚ* je „len“ 20.035,2 tis. km², pričom

pomer obyvateľov je 505,6 mil. : 172,9 mil., lenže 20% dokázaných svetových zásob plynu a 15% svetových zásob ropy je v priestore EEÚ, ktorý tisíckami kilometrov priamo susedí s Čínou. (zdroj: <http://itar-tass.com/infographics/7767>).

Veľmi dôležité je sa tiež citlivo stavať k faktu, že všetci zainteresovaní v projekte EEÚ hovoria o ekonomickej dimenzii integrácie. Táto devíza je doposiaľ nemenná. Spomeňme si pri tom, za čo sme na Slovensku hlasovali v referende v roku (pozn. *jediné úspešné referendum na Slovensku, keď sa 92,46% zúčastnených vyjadrilo za vstup SR do EÚ. Pravda účasť bola 52,15% oprávnených voličov.*) a čo je dnešná realita?! Čiže v dešifrovanom texte: *podozrievať Moskvu, že jej ide o obnovenie Sovietskeho zväzu, je jednoduché, módné, mainstreamové, len nie v kontakte s realitou.* Napríklad, aj ak by sa v skorej dobe podarilo rozšíriť EEÚ o Kirgizsko (*skôr áno*) a Tadžikistan (*asi áno, ale s otáznikmi*), veď len tieto dve krajiny si zabezpečujú v rámci finančných prevodov pracujúcich migrantov v Rusku cca 30% svojho HDP, tak je integrovaných, alebo ak chcete reintegrovaných, len 30% obyvateľov a 40% ekonomického potenciálu bývalého ZSSR.

Skúsme spoločne akceptovať fakt, že ekonomická integrácia (*a projekt EEÚ tým je*) kdekoľvek na svete je pozitívnym javom, najmä ak má v sebe zakódované súbežné ekonomické výhody. Ďalšie ignorovanie zo strany EÚ projektu EEÚ sa javí neefektívne, nerozumné, nekoncepčné a neperspektívne, aj keď zrejme ešte chvíľu budú prevládať plytké politické emócie vo vzťahu k tým, ktorí si vybrali eurázijskú dimenziu ako prioritnú (*je otázkou, či nehodilo napr. Slovensko ľahko svoje dejiny, svoje slovanstvo, svoje tradičné hodnoty, či širšie svoje „ja“ a budúcnosť cez palubu, v mene okrajovej a stále viac fiktívnej participácie na formovaní projektu EÚ?*).

Po tom, čo najmä vďaka politickému vajataniu M.S. Gorbačova Sovietsky zväz (*pre mladších ZSSR*) prestal v roku 1991 nepremyslene existovať, sa javí že po spiacom *Spoločenstve nezávislých štátov* (SNS), ktoré ale historicky splnilo svoju postsovietsku ukludňujúcu misiu a stále existuje, či po americkom projekte pokusu o trcupodnik GUAAM (*neskôr GUAM, pretože Uzbekistan z tejto platformy odstúpil po tom, čo Gruzínsko a Ukrajina (pozn. išlo o združenie Gruzínska, Ukrajiny, Uzbekistanu, Azerbajdžanu a Moldavska), neboli schopné ani náznakom naplniť fundamentálnu ideu naoktrojovaného spoločenstva. Jej podnázov názov bol: Organizácia pre demokraciu a ekonomický rozvoj, čo bolo a je v prípade zúčastnených krajín dost problematický fakt*) čas dozrel!

EEÚ sa javí ako moderný a perspektívne najúspešnejší integračný projekt, ktorý môže presiahnuť

post sovietsky priestor. Preto by sme ho mali, aj na vedeckej úrovni, ale nielen na tejto, brať vážne! EEÚ je totiž, okrem iného, aj **geopolitický fakt!** Fakt, ktorý mnohým nevoní, tak im treba pripomenúť názor už tu raz skôr citovaného Otta von Bismarcka: „...uzatvárajte akékoľvek aliancie, začínajte vojny, no nikdy sa nedotýkajte Rusov...“

pozn.: oficiálne logo EEÚ

Doc. Mgr. Peter JUZA, CSc., PhD.
Fakulta sociálnych vied, UCM v Trnave

Osobnosti

Predhistória ekonomickej vedy

Vážení čitatelia, v čísle Siločiar (10/14) sme priniesli informáciu o ekonomickom učení scholastikov, vzdelaných mníchov. V tomto čísle si priblížime život a pôsobenie jedného z najvýznamnejších scholastikov – Tomáša Akvinského, v nasledujúcom čísle sa budeme venovať jeho myšlienkam týkajúcich sa vplyvu na ekonomické myslenie a na jeho vývoj.

Tomáš Akvinský sa narodil v roku 1226 na zámku Roccasecca d'Aquino pri Monte Cassine (dnešné Taliansko, Lazio). Bol tichej, ale veselej povahy. Ako päťročného ho otec dal do benediktínskeho opátstva na výchovu a vzdelávanie. Bol taký nadaný, že už ako desaťročný mohol ísť študovať na vysokú školu do Neapola. No rodičia to zatiaľ nedovolili a zobrali si ho domov. Tomáš sa usilovne učil, modlil, pomáhal chudobným. Stávalo sa, že vyprázdnil pre nich aj celú komoru. Ako štrnásťročný odišiel na univerzitu do Neapola. Tomáš aj tu bol veľmi horlivý. Zoznámil sa s rehoľou dominikánov a rozhodol sa, že do nej vstúpi. Rodičia mu v tom bránili. Chceli, aby sa stal radšej benediktínom a aby žil v blízkosti rodného zámku. V budúcnosti by sa snáď stal aj opátom. On však chcel zostať v zbrovej rehoľi. Najbližší príbuzní ho všemožnými spôsobmi odhovárali. Dokonca ho aj fyzicky trápili. Potom jeho bratia najali aj nemravné dievča, aby ho zvedlo. Tomáš však odolal. S horiacim polenom z ohniska ju vyhnal preč. Dva roky bol uväznený svojou rodinou, až sa to dozvedel pápež Inocent IV. a cisár Fridrich II. Až na ich prehováranie pustili Tomáša, aj to takým spôsobom, aby bratia o tom nevedeli, len jeho matka. O rok nato Tomáš zložil slávnostné rehoľné sľuby.

Predstavení rehole ho potom poslali k sv. Albertovi Veľkému, ktorý vtedy pôsobil v Kolíne. Tomáš aj tam vynikal vo vzdelaní a bystrosť. Vynikal však aj svojou výškou (190 cm) a tučnosťou. Keďže skoro stále mlčal, vyslúžil si prezývku „nemý vôl zo Sicílie“. Raz ho však učiteľ vyzval, aby vysvetlil nejaké nejasné miesto zo Sv. písma. Tomáš to urobil tak múdro, že sa všetci zadivili. Albert zvolal: „Vy nazývate Tomáša nemým volom, ale príde čas, keď sa on ozve takým mohutným hlasom, že ho počuje celý svet!“ Tak sa stalo, Tomáš patrí podnes k najslávnejším teológom všetkých čias.

Tomáš prednášal na univerzitách v Paríži, Neapole, Ríme, bol veľmi vyhľadávaný študentami, ale aj teológmi. Bol veľmi precízny a jasný v definíciách pojmov a jeho zásluhou Cirkev získala exaktné pomenovania mnohých vecí. Vychádzal z Aristotela. Napísal mnoho spisov. Najslávnejším sa stala Summa Theologiae (Súbor teológie). Okrem toho bol výborným kazateľom, zložil aj nádherné hymny ku cti Sviatosti Oltárnej, ktoré máme preložené aj v slovenčine (Ctime túto Sviatosť slávnú, Chváľ, Sione, Spasiteľa, Klaniam sa ti vrúcne). Popritom všetkom zostal veľmi pokorným a poníženým. Nikdy neprijal žiadne povýšenia, ktoré mu ponúkali jeho predstavení. V roku 1274 dostal pozvanie od pápeža Gregora X. na koncil, ktorý sa mal konať v Lyone. Tomáš, v tom čase chorý a slabý, sa poslušne vybral na cestu. No cestou tak vážne ochorel, že musel zostať v kláštore cisterciánov vo Fossanove pri Terracine. Tam aj 7.marca 1274 zomrel. Za svätého ho vyhlásil pápež Ján XXII. v roku 1323, pápež Pius V. ho vyhlásil v roku 1567 za učiteľa Cirkvi a pápež Lev XIII. ho vyhlásil za patróna všetkých katolíckych škôl. V Cirkvi sa mu vo všeobecnosti dáva titul „doctor angelicus“ (anjelský učiteľ).

Redakcia

Prevzaté z: <http://www.zivotopisysvatych.sk/tomas-akvinsky/>

Európska únia

Vývoj, problémy a súčasný stav spoločnej obrannej politiky EÚ (1. časť)

1. Úvod

Spoločná bezpečnostná a obranná politika Európskej únie má v posledných rokoch výrazný gradient vývoja, najmä v snahe stať sa významným politicko-bezpečnostným i vojenským aktérom na medzinárodnej scéne. Európska

únia sa v súčasnosti angažuje v mnohých krízových regiónoch sveta prostredníctvom vlastných civilných ale aj ozbrojených misií. Hlavným zámerom jej zahraničnej a bezpečnostnej politiky je prispieť k zachovaniu medzinárodného mieru a bezpečnosti a podporiť hodnoty demokracie, právneho štátu, dodržiavania ľudských práv a zásad medzinárodného práva vo svete. Cieľom bezpečnostnej a obrannej politiky je zase urobiť EÚ schopnou konať efektívne a účinne za jej hranicami prostredníctvom rozvoja civilných a vojenských spôsobilostí na predchádzanie alebo riešenie a potlačenie konfliktov, a krízový manažment. V tomto prípade nejde (aspoň zatiaľ nie) o vytvorenie stálej európskej armády. Národné ozbrojené sily aj naďalej ostávajú pod kontrolou svojich národných veliteľov, a teda demokraticky zvolených orgánov v členských štátoch; budú vedené vyšším európskym vojenským veliteľom iba po dobu trvania príslušnej spoločnej ozbrojenej misie EÚ.

2. Utváranie spoločnej obrannej politiky EÚ

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (SZBP) bola uvedená do života Maastrichtskou zmluvou 1. novembra 1993. Zmluva pritom obsahuje ustanovenie, ktoré hovorí, že SZBP môže časom dospieť k spoločnej obrane. Táto postupne formovaná ambícia spoločnej európskej obrany pramenila z frustrujúceho nedostatku európskej aktivity v prvej polovici 90. rokov 20. storočia v súvislosti s krvavým konfliktom na Balkáne, ktorý naštartoval tragický rozpad Juhoslávie.

pokračovanie

doc. Ing. Pavol Hrivík, CSc.

*Krásne Vianoce a šťastný nový rok 2015
želá SES-NEZES*

SILOČIARY, Vydáva Slovenská ekonomická spoločnosť -Nezávisle združenie ekonómov Slovenska **Adresa redakcie:** Seberínho 2, 821 03 Bratislava 212 **Redakčná rada:** **predseda** Ing. Ladislav Lysák, DrSc., **členovia** Prof. Ing. Michal Baránik, PhD., doc. Ing. Pavol Hrivík, CSc., Ing. Ondrej Barič, PhD., Ing. Jolana Šubová, doc. Ing. Martin Grešš, PhD., doc. PhDr. René Pawera, PhD. **Šéfredaktor:** Ing. František Vojtech, PhD. **Recenzenti:** doc. PhDr. Olga Bočáková, PhD., Prof. Ing. Viťazoslav Balhar, CSc., **Grafická a internetová úprava:** doc. Ing. Martin Grešš, PhD. **Tlač:** Ján Šindlery – TESFO Ružomberok, **Registrované MK SR** **Registračné číslo** 2868/2002 **ISSN**